

Niin vähän jengiä linjoilla vielä että
aloitetaan klo 16:05 :)

Identiteetti ja vuorovaikutus

Varjovalmennus 28.4.2026
Henna Vättö & Sohvi Nurmi

Henna esittäytyy

- Valtiotieteiden kandi: pääaine sosiaalipsykologia, sivuaine viestintä
 - Kandiopintojeni fokuksena oli etenkin psykologisen hyvinvoinnin, yhteisöllisyyden, digitaalisen kulttuurin sekä huomio-/alustatalouden teemat ja niiden yhteensovittuminen
- Ensimmäisen vuoden maisteriopiskelija sosiologian tieteenalalla
 - Samat teemat kiinnostavat edelleen!
- Sosiaalipsykologian (ja myös yhteiskunnallisen viestinnän) tutkimuksessa identiteetti ja vuorovaikutus ovat erityisen keskeisiä tutkimuskohteita
→ *“...miten sosiaalinen maailma ja sen jäsenet vaikuttavat toisiinsa ja muovaavat toisiaan ja miten he ovat vuorovaikutuksessa keskenään” (*helsinki.fi)*
- Ensimmäistä kertaa mukana varjovalmennuksen toiminnassa
 - Opetin myös oppimistekniikkojen luennolla muutama viikko sitten :)

*<https://www.helsinki.fi/fi/valtiotieteellinen-tiedekunta/tutkimus/tieteenalat-ja-tutkimusyksikot/sosiaalipsykologia>

Sohvi esittäytyy

- Toisen vuoden yhteiskunnallisen muutoksen kandiohjelman opiskelija
- Pääaineena talous- ja sosiaalihistoria, sivuaineena kursseja sosiologiasta ja Inequality studies- kokonaisuudesta
- Mielenkiinnon kohteena erityisesti sosiaalihistoria, yhteiskunnalliset liikkeet

Talous- ja sosiaalihistoria:

- kiinnostunut yhteiskunnan ilmiöistä sekä suuressa mittakaavassa että arkipäivän tasolla
- teemoja: talouden kehitys, eriarvoisuus, hyvinvointi, arki, vähemmistöt
- **yhteiskunnan rakenteet** keskiössä: säännöt, järjestelmät ja instituutiot, jotka ohjaa ihmisten toimintaa

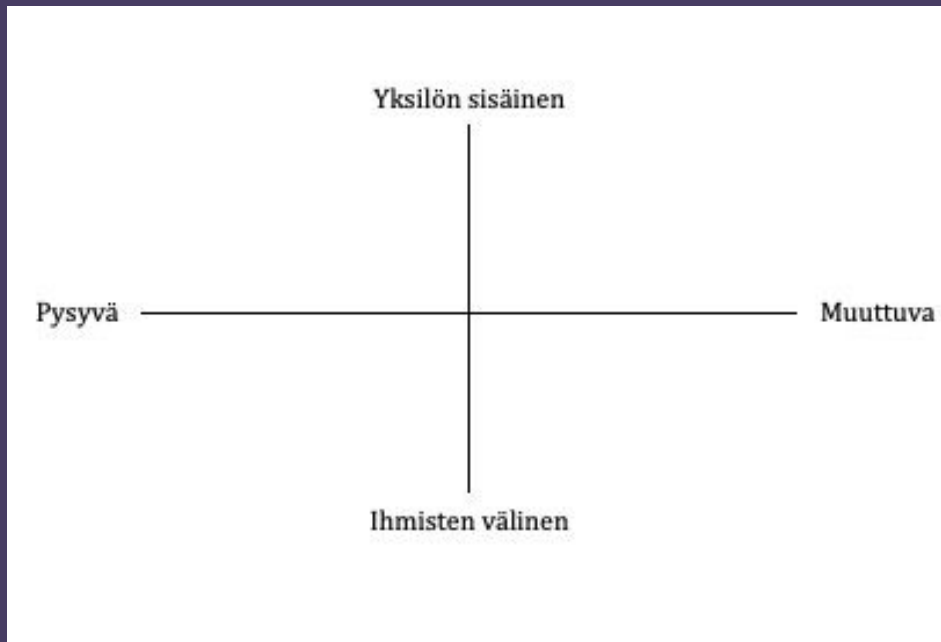
Päivän agenda

Aihepiiri on loputtoman laaja, ja näkökulmia on *valtavasti*! Monia asioita jää väkisinkin käsittelemättä...

Päivän tavoite: Viritellä ja johdatella aiheen pariin, jotta itseopiskelu olisi mieltuisampaa!

- I. Identiteetistä
 - A. Identiteetin nelikenttä
 - B. Kansallinen identiteetti ja nationalismi
 - II. Identiteetistä ja vuorovaikutuksesta
 - A. Erving Goffman
 - B. Sosiaalisen identiteetin lähestymistapa
 - C. Kuvitellut yhteisöt
 - III. Valtasuhteista
 - A. Yhteiskuntaluokka
-

Mikä ihmeen identiteetti? 1/2

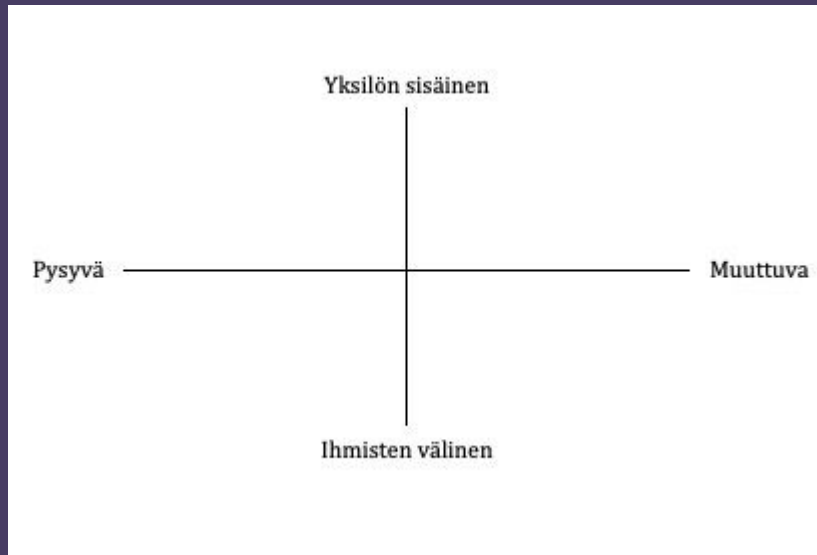

Teemu Pauha, 2021

Mikä ihmeen identiteetti? 2/2

Käsitetään lukuisin eri tavoin, esim:

- **Yksilön sisäinen ja muuttumaton** identiteetti: *Erik H. Erikson (osa 2)*
 - Yksi pysyvä identiteetti, joka koostuu omaksutusta maailmankatsomuksesta ja elämäntavasta
- **Yksilön sisäinen ja muuttuva** identiteetti: *Sosiaalisen identiteetin teoria (osa 3)*
 - **Henkilökohtaisen identiteetin** ominaisuudet tekevät meistä yksilöitä, **sosiaalisen identiteetin** ominaisuudet sitovat meidät muihin
 - **Identiteetin eri puolet ovat aktiivisia eri tilanteissa**, esim läheissuhde vs joukkueurheilu
- **Ihmisten välinen ja muuttuva** identiteetti: *Sosialis-konstruktionistinen sosiaalipsykologia (osa 4)*
 - Identiteetti ei ole yksilön ominaisuus, vaan se määrittyy sosiaalisesti → *sosiaalinen konstruktio*
 - esim: Kukaan ei ole *luonnostaan* "suomalainen" tai "muslimi", vaan "suomalaisuus" ja "muslimius" määritellään aina uudelleen kussakin vuorovaikutustilanteessa
- **Ihmisten välinen ja pysyvä** (osa 5)
 - Yhteisöllinen ilmiö, kulttuurisesti jaettu käsitys siitä mitä esim "suomalaisuus" on → *esim kansalliset identiteetit*

Teemu Pauha, 2021

Osat 1-5

<https://blogs.helsinki.fi/sosiaalinen-identiteetti/2021/01/19/identiteetti-psykologisenä-käsitteenä-osa-1/>

Kansallinen identiteetti ja nationalismi

“Ruotsalaisia emme ole, venäläisiksi emme tahdo tulla, olkaamme siis suomalaisia”

- retorisesti voimakas iskulause, mahdollisesti tuttu myös nykypäivänä (Marjanen 2020)
- Luodaan suomalaisuutta negaation kautta, mitä “me” emme ainakaan ole
- **nationalismi** = kansallisuusaate, jonka taustalla ajatus ihmisten jakautumisesta kansoihin (Tieteen termipankki)

-> kehittynyt vahvasti kansallisvaltioiden synnyn kanssa

https://fi.wikipedia.org/wiki/Nimien_suomalaistaminen

https://www.helsinki.fi/assets/drupal/2024-04/Marjanen_Ruotsalaisia%20emme%20ole.pdf

<https://tieteentermipankki.fi/wiki/Historia:nationalismi>

Kansallinen identiteetti ympärillämme

<https://yle.fi/a/3-8406344>

- Kivimäki et al. 2022: sotien jälkeen kansallinen identiteetti alkoi esiintyä arkisissa käytännöissä, siirtymä “kuumasta nationalismista” arkipäiväiseksi
- Kieli: mitä kieltä suomalainen puhuu?
- Kulttuuri ja tavat: stereotypia suomalaisista ja kansanluonteesta
- Symbolit: kuka Suomen lipun kanssa esiintyy?
- Koulutus: minkälainen narratiivi Suomesta luodaan peruskoulussa?

-> Kansallinen identiteetti muuttuu ajan myötä ja siitä käydään alati neuvottelua (tai kamppailua), mitä kansallinen identiteetti on

<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/208488>

Identiteetti ja vuorovaikutus

- Vuorovaikutusta tapahtuu niin ihmisten välillä, asioiden välillä että ihmisten ja asioiden välillä → *Keskeistä vuorovaikutukselle on vuorovaikutuksessa mukana olevien tekijöiden välinen kaksisuuntaisuus ja mahdollisuus saada muutosta aikaan**
- Yhteiskuntatieteissä keskeinen (mutta ei ainoa) ajatus: *identiteetti rakentuu, vahvistuu ja muuttuu vuorovaikutuksessa muiden kanssa*
 - **Sosialisaatio (socialization)** : elämänmittainen sosiaalinen prosessi, jossa ihminen kasvaa yhteiskunnan jäseneksi omaksumalla sen arvoja, normeja ja rooleja
 - Yksilö on prosessissa sekä aktiivinen että passiivinen toimija, prosessi on siis ytimeltään kaksisuuntainen **vuorovaikutusprosessi** → Omaksumme ympäristöstämme asioita ilman tietoista valintaa, ja samalla aktiivisesti tulkitsemme, muokkaamme, vastustamme ja vaikutamme sosiaaliseen ympäristöömme

*JYU.Well käsitepankki

<https://www.jyu.fi/fi/uutinen/vuorovaikutuksen-kasitetta-maarittaa-kaksisuuntaisuus-ja-mahdollisuus-muutokseen>

Sosiaalisen identiteetin teoria/lähestymistapa 1/2

Henkilökohtainen (tai persoonallinen) identiteetti:

- Mikä tekee minusta yksilön? Mikä erottaa minut muista?

Sosiaalinen identiteetti:

- Mihin minä kuulun? Mikä minut yhdistää muihin?
- Kuulumme useisiin eri ryhmiin, joten meillä on useita sosiaalisia identiteettejä
 - esim. sukupuoli-, ammatti-, kulttuuri-, sukupolvi-, harrastusidentiteetti, seksuaalinen, kansallinen, uskonnollinen, etninen, poliittinen identiteetti... jne

→ Henkilökohtainen ja sosiaalinen identiteetti aktiivisia eri vuorovaikutustilanteissa

Ihmisten välinen (esim. parisuhde)	Ryhmien välinen (esim. sota)
→ Henkilökohtainen identiteetti aktiivisena!	→ Sosiaalinen identiteetti aktiivisena!

KUVA 1. Vuorovaikutustilanteet jatkumolla

- *“Lähtökohtana ajatus yhteiskunnasta, joka on jakautunut voima- ja statussuhteiltaan erilaisiin, keskenään kilpaileviin sosiaalisiin kategorioihin” ***
- Sisäryhmä (me), ulkoryhmä (muut)
- Sosiaalisen identiteetin aktivoituessa ihmisillä on taipumus suosia omaa ryhmäänsä (ingroup bias) jopa silloin, kun sisäryhmä on muodostettu mielivaltaisesti *
- Tämä ei automaattisesti tarkoita vihamielisyyttä ulkoryhmiä kohtaan
- Koettu uhka lisää ryhmien välisiä jännitteitä, ja lisää riskejä konflikteihin
- Jännitteiden purkaminen esim: yksilöllistäminen, ryhmien kohtaaminen ja laajemman yhteisen “kattoidentiteetin” rakentaminen

*Teemu Pauha, 2020: <https://www.depolarize.fi/2020/10/21/sosiaalinen-identiteetti-ja-ryhmien-valiset-suhteet/>

**<https://blogs.helsinki.fi/eksegeetiikanmenetelmat/eksegeettisia-lahestymistapoja/sosiaalitieteiden-nakokulma/sosiaalisen-identiteetin-nakokulma/>

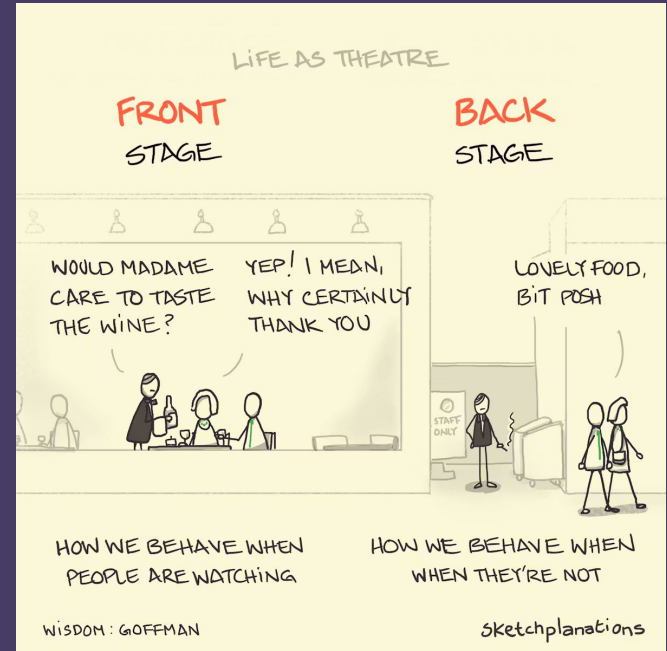
TAUKO

jatkuu 16:45

Aikaa myös kysymyksille, kommenteille, ajatuksille, keskustelulle...

Erving Goffman

- Sosiaalinen elämä on kuin (tiedostamaton) teatteriesitys:
 - Ihmiset esittävät eri **rooleja** vuorovaikutustilanteissa
 - Front stage: Julkisissa tilanteissa esitämme “sopivaa” roolia
 - Back stage: Yksityinen tila, jossa voimme olla rennommin
- “Esittäminen” ei ole “feikkaamista” vaan sitä, että esim. puheella, pukeutumisella, eleillä pyrimme hallitsemaan muiden tulkintoja meistä
 - esim. Minä aiemmin tänään opiskelijana, vs nyt vava opena
 - esim. Te nyt vava osallistujina, vs myöhemmin vapaa-ajalla
- Vuorovaikutus on jatkuvaa kaksisuuntaista tulkintaa, säätämistä ja mukautumista
- “Kuka minä olen” riippuu siis myös yleisöstä ja kontekstista
- Roolit ohjaavat käyttäytymistä ja sosiaalisia vuorovaikutustilanteita, ja ylläpitävät sosiaalista järjestystä

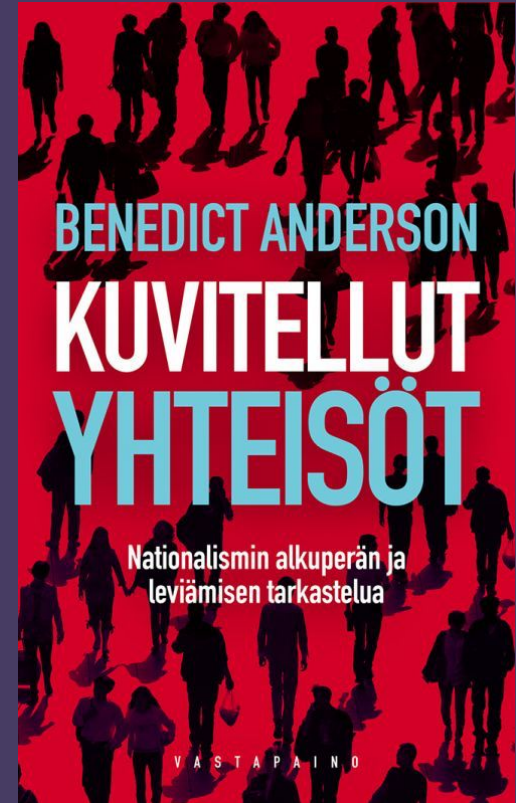

Kuvitellut yhteisöt (imagined communities)

- Miksi ihmiset kokevat olevansa osa kansaa, vaikka he eivät tunne toisiaan?
- Benedict Anderson: Imagined Communities (1983)
- Kansakunnat ovat kuviteltuja yhteisöjä
- Muutos imperiumeista ja hajanaisista valtioista kansallisvaltioiksi
- Miksi ihmiset taistelevat maansa puolesta? Tai rakastavat maataan?

Anderson, Benedict, Joel Kuortti, ja Jouko Nurmiainen. Kuvitellut yhteisöt : nationalismin alkuperän ja leviämisen tarkastelua. Vastapaino, 2020.

<https://agricolaverkko.fi/kirjaesittelyt/kuvitellut-yhteisot-on-pelottavan-ajankohtainen-klassikko/>

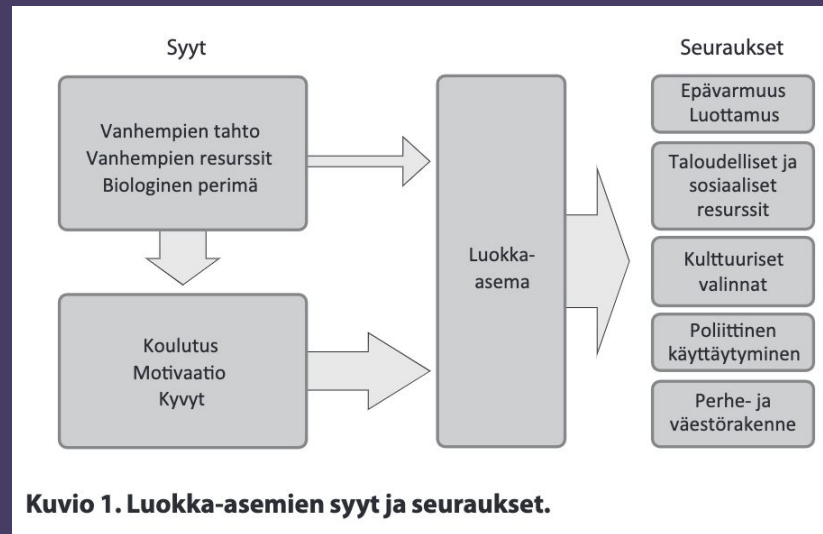
Identiteetti, vuorovaikutus ja valtasuhteet

- Identiteetti tai ryhmään kuuluminen ei ole vain oma valinta (identifioituminen), vaan joskus se on myös muista riippuvaista
 - Esim. “asiantuntija”, “maahanmuuttaja”, sukupuoli-identiteetit...
- Kenellä on valta piirtää rajat “meidän” ja “heidän” välillä? Ketkä otetaan vakavasti, ja ketkä joutuvat perustelemaan olemassaoloaan?
- Valtasuhteet eivät ole yksinkertaisia → intersektionaalisuus
 - → Monet identiteettiä määrittävät tekijät vaikuttavat samanaikaisesti ihmisten asemaan yhteiskunnassa*
 - Esim: sukupuoli, yhteiskuntaluokka, koulutus, etninen alkuperä, seksuaalinen suuntautuminen, ikä, vammaisuus, ulkonäkö, kulttuuri... jne
 - Juuret Yhdysvalloissa, oikeustieteilijä ja feministi Kimberlé Crenshaw 1980-luvulla: *“Huomasi, että oikeusjärjestelmä ei kyennyt tunnistamaan mustiin naisiin kohdistuvaa työpaikkasyrjintää sekä sukupuoleen että rodullistamiseen liittyväksi ilmiöksi. Crenshaw kuvasi tilannetta tienristeyksen (intersection) kielikuvalla: risteyksessä törmäävät sekä naiseus että mustuus.”* (Tieteen termipankki)

*<https://tieteentermipankki.fi/wiki/lhmistieteet:intersektionaalisuus>

Yhteiskuntaluokka

- luokka = väestöryhmä, joilla on keskenään samankaltainen asema yhteiskunnan rakenteissa
→ Ei liity pelkästään tulotason, vaan myös elämäntapaan, arvoihin ja mahdollisuuksiin
- Esim Pierre Bourdieu *“Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste”* (1979): “Maku” on sosiaalisesti rakentuva eronteon mekanismi.
- **luokkaidentiteetti**: kokemus siitä mihin yhteiskuntaluokkaan kuuluu

Lähde: Jani Erola (2010): Luokaton Suomi?

“Luokassa ei ole kyse vain yliopistoon pääsemisestä, vaan myös erilaisista lähtökohdista kohdata keski(ylä)luokkainen, hallitsevan luokan kulttuurille, arvoille ja käytännöille rakentuva yliopistoinstituutio.”

- Käyhkö (2014)

Luokkarakenne

Taulukko 1. Suomen luokkarakenne sukupuolittain vuonna 2015 (%)

Luokkaryhmä	Naiset	Miehet	Yhteensä	N
Yrittäjät	9	18	14	89
Ylempi keskiluokka	28	24	26	172
Alempi keskiluokka	27	19	23	154
Työväenluokka	36	39	37	249
Yhteensä	100	100	100	664

Lähde: <https://blogs.tuni.fi/alustalehti/2019/02/26/suomi-on-edelleen-luokkayhteiskunta/>

Tehtävä: Työläistaustaiset naiset yliopistossa

1. Lue artikkeli:

"Kelpaanko? Riitänkö? Kuulunko? Työläistaustaiset naiset, yliopisto-opiskelu ja luokan kokemukset"
(Käyhkö, 2014).

Suora linkki: <https://journal.fi/sosiologia/article/view/124109?acceptCookies=1>

2. Tee tehtävä Moodlessa. Kysymyksiä on yhteensä 5.

HOX! Tehtävä ei ole valmiiksi ajastettu. Halutessasi voit testata aikapainetta omatoimisesti. Ihanteellisen vastausajan löydät Moodlesta.

Voit lukea artikkelin rauhassa ennen tehtävän aloittamista, tai kellottaa lukemista oman lukunopeutesi mukaisesti. Suosittelemme vähintäänkin mittaamaan kuinka kauan artikkelin lukemiseen menee tässä vaiheessa valmistautumisprosessia. Se on arvokasta kokeeseen valmistavaa dataa! :)

Myös toinen samanlainen tehtävä tulossa osioon : “Teemaa 5 ja 6 soveltavat tehtävät”

Keskeisiä käsitteitä

- Sosiaalinen konstruktio → “konstruktionistinen”
- yhteiskunnalliset rakenteet
- Intersektionaalisuus
- Makrotaso, mikrotaso
- Sosialisaatio

LÄHTEITÄ

<https://www.helsinki.fi/fi/valtiotieteellinen-tiedekunta/tutkimus/tieteenalat-ja-tutkimusyksikot/talous-ja-sosiaalihistoria>

<https://www.helsinki.fi/fi/valtiotieteellinen-tiedekunta/tutkimus/tieteenalat-ja-tutkimusyksikot/sosiaalipsykologia>

Teemu Pauha, 2021, osat 1-5 : <https://blogs.helsinki.fi/sosiaalinen-identiteetti/2021/01/19/identiteetti-psykologisena-kasitteena-osa-1/>

JYU.Well käsitepankki <https://www.jyu.fi/fi/tutkimus/jyuwell-hyvinvoinnin-tutkimuksen-yhteiso/jyuwell-yhteison-kasitetyopajat>

Erving Goffman “The presentation of self in everyday life”, 1956

Pierre Bourdieu “Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste” 1979

Tieteen termipankki, nationalismi: <https://tieteentermipankki.fi/wiki/Historia:nationalismi>

Jani Marjanen, 2024 https://www.helsinki.fi/assets/drupal/2024-04/Marjanen_Ruotsalaisia%20emme%20ole.pdf

Kivimäki: National indifference during everyday nationalism: Experiencing the nation in Finland in the aftermath of the Second World War
<https://trepo.tuni.fi/handle/10024/208488>

<https://agricolaverkko.fi/kirjaesittelyt/kuvitellut-yhteisot-on-pelottavan-ajankohtainen-klassikko/>

Anderson, Benedict, Joel Kuortti, ja Jouko Nurmiainen. Kuvitellut yhteisöt : nationalismin alkuperän ja leviämisen tarkastelua. Vastapaino, 2020.

Haluaisitko ymmärtää aiheita syvällisemmin? Tsekkaa esim:

Matikainen Janne, 2020, Sosiaalisen identiteetin näkökulma vuorovaikutukseen, Prologi: <https://journal.fi/prologi/article/view/99420/58040>

Olakivi, A 2024, Rakentumisen prosessit työorganisaatioissa : näkökulmana minuudet ja identiteetit. julkaisussa M Niska, S Venäläinen, A Olakivi & J A Cañada (toim), Sosiaalinen konstruktionismi : Miten tarkastella tulkintojen ja todellisuuden sosiaalista rakentumista. Vastapaino, Tampere, Sivut 221-246. <https://doi.org/10.58181/VP9789523970458> (linkki koko teokseen sosiaalisesta konstruktionismista) Linkki artikkeliin: <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/afc51783-6f1d-4423-aac0-9082c2c2da59/content>

Erving Goffman “The presentation of self in everyday life”, 1956. Wikipediasta hyvä aloittaa aiheeseen tutustuminen: https://en.wikipedia.org/wiki/The_Presentation_of_Self_in_Everyday_Life

Pierre Bourdieu “Distinction: A Social Critique of the Judgement of Taste” 1979. Wikipediasta hyvä aloittaa aiheeseen tutustuminen: [https://en.wikipedia.org/wiki/Distinction_\(book\)](https://en.wikipedia.org/wiki/Distinction_(book))

Harri Melinin blogiteksti: “Suomi on edelleen luokkayhteiskunta” <https://blogs.tuni.fi/alustalehti/2019/02/26/suomi-on-edelleen-luokkayhteiskunta/>

Purhonen, S., Heikkilä, R., Kallunki, J., & Sivonen, S. (2025). Onko työväenluokan poliittinen jakautuminen nyky-Suomessa myös maku- ja elämäntyylikysymys?. *Kulttuurintutkimus*, 42(2). <https://journal.fi/kulttuurintutkimus/article/view/147350>